

Ladawan Ti Pammati: Jose Ken Maria

Ti Mapagtalcan Nga Agassawa

Binilin ti Dios ni arcangel Gabriel nga idanonna ti mensahe cadagiti dua a pagassawaan: da Zacarias ken Elisabet ken da Maria ken Jose. Agcasinsin da Elisabet ken Maria.

Kinuna ni Gabriel ken ni Zacarias: ***“Dica agbuteng, Zacarias! Impangag ti Dios ti cararagmo. Aganacto ni Elisabet nga asawam. Lalakinto ti anacyo ket panaganamto iti Juan... Umun-unanto ngem isu a maibaon. Addanto kencuana ti bileg ken pannacabalin ni profeta Elias. Pagtutunosennanto dagiti amma ken dagiti annac. Pagsubliennanto dagiti nasukir iti kinalinteg. Isaganananto dagiti tattao a maipaay iti Apo”*** (Lucas 1:13,17).

Ken ni Maria indanon met ni Gabriel ti mensahe a naggapu a mismo iti Dios: ***“Nagparang ti anghel ken ni Maria ket kinu-nana, ‘Agragsacca, sica a naidumduma ti pateгна. Ti Apo adda kenca... Agsicogcanto. Ipasngaymonto ti maysa a lalaki, ket panaganamto iti Jesus. Naindacklanto. Maawaganto iti Anac ti Cangatoan. Pagbalineto ni Apo Dios nga ari, ket itedto ti Dios Apo ti trono ni David nga amana”*** (versiculo 28, 31-32).

Caadoan iti Biblia ti maipanggep ken ni Jesu Cristo. Bassit la a paset iti Baro a Tulag ti nacaisalaysayan dagiti nagannac Kencuana - ni Jose, nga agsiuman Kencuana ken ni Maria, nga inana. Nupay casta, ti panangbinsabinsa ti Baro a Tulag maipapan iti biagda macatulung iti pannacaawattayo cadagitoy dua a madaydayaw a nagannac.

Ni Jose: Agsiuman Kencuana

Ti *Dictionary of the Bible* ni James Hastings ilawlawagna ti capuonan ni Jose: ***“Tunggal Judio adda iduldulinna a listaan ti capuonanna, ket dayawenna unay no matuntonanna ti naarian wenno dagiti papadi a capuonanna; ni Jose “maysa nga anac ni David” (Mateo 1:20; Lucas 2:4). “Ti caamaanna taga-Betlehem, iti ciudad ni David, ngem immalis idia Nazaret”*** (1988, p. 529).

Adda dadduma nga agbasbasa iti Biblia a masmasdaaw no sapay a ti Biblia intuyangna ti dua a capuonan ni Jesus. Ti nalaca a sungbat isu a ni Mateo inlanadna ti capuonan ni Jose, ket ni Lucas inlanadna ti capuonan ni Maria. Agpadada a macasurot ti capuonanda inggana ken ni David, ket manipud kencuana inggana ken ni Abraham; tinungpalna dagiti padpadto a ti Mesias ket caputotan ni Abraham (Genesis 12:3; Galatia 3:16) ken ni David (2 Samuel 7:12-13).

Ni Jose maysa a carpentero. Ti sao ti Greigo ***“tekton,”*** a naaramat para iti maysa a nalaing ken nasariwawec nga agaramid cadagiti balbalay ken nadumaduma a casangcapan, agraman iti cayo ken bato. Ni Jesus nagsursuro ken ni Jose, ket inaramatna dagiti pangngarig a naibatay cadagiti padpadasna bayat ti panagtrabahona iti abay ni Jose a pangilawlawagna iti pannakicadua ti tao iti Dios ken ti sumungsungad a pagarianna.

Kitaenyo ti maysa cadagitoy a pagarigan: ***“Ngarud, siasinoman a dumngeg cadagitoy saoc ket tungpalenna ida, maipadan iti masirib a tao a nagpatacder iti balayna iti rabaw ti bato. Immay ti napigsa a tudo, layus ken angin ket nagdissuorda iti dayta a balay, ngem saan a narba, agsipud ta naipatacder iti rabaw ti bato. Ngem ti siasinoman a dumngeg cadagitoy saoc ket dina tungpalen ida, maipadan iti maag a tao a nagpatacder iti balayna iti cadaratan. Immay ti napigsa a tudo, layus ken angin ket nagdissuorda iti dayta a balay ket narba. Nacaam-amac a pannacarebba!”*** (Mateo 7:24-27). Ammo dagiti gagayyem ken caam-ammo ni Jesus a maawatanna a nalaing maipanggep ti sasaoenna.

Sumagmamano a bulan calpasan ti pannacaitani ni Jose ken ni Maria, naduptalanna a masicogen. Nagbiddut ni Jose iti panangipagarupna a saan a pudno ni Maria kencuana, ngem iti simmarsaruno a tignay ni Jose impamatmatda ti pudno a cababalin ken casasaadna.

“Naitulag ni Maria nga inana (ina ni Jesus) a mayasawa ken ni Jose. Ngem sacbay ti panagcasarda, naammoan ni Maria a masicogen babaen ti pannacabalin ti Espiritu Santo. Agsipud ta nasingpet a lalaki ni Jose a nakaitulaganna, ket dina cayat nga ibabain ni Maria, pinanggepna nga isina nga awan ti macaammo” (Mateo 1:18-19).

Cas maysa a nadayaw ken napacumbaba a tao, casta met ti kinapudnona iti panangsalimetmetna cadagiti paglintegan ken fifiesta (Lucas 2:21-24, 41), pinanunot ni Jose a nasaysayaat no ilimedna ti pannacaibabain ni Maria ken ti caamaanna babaen ti panangtedna iti casuratan ti panagsina, a mangwaswas iti catulaganda.

Nupay casta, calpasan ti panangyammo kencuana ti maysa nga anghel iti kinapudno (Mateo 1:18-25), dackel unay ti anusna ken ni Maria. “Idi naayaban idia Betlehem babaen ti casapulan ti census, saanna nga imbati (ni Maria) idia balayda nga agsagaba cadagiti panangumsi dagiti biddut ti panggeddengda a caarrubada, no di ket incuyogna ket nacaan-anus a nangtaming cadagiti masapulna iti itempo nga adda casapulanna” (Hastings, p. 529; idilig iti Lucas 2:1-7).

Bassit Ti Naibaga Maipanggep Ken Ni Jose

Manmano a daras a naibaga maipanggep ken ni Jose cadagiti uppat nga ebangelio. Maymaysa a pasamac iti kina-ubing ni Jesus ti naidulin iti Escritura. Iti Lucas 2:41-50 nailanad nga idi sangapulo ket dua ti tawen ni Jesus, timmabuno ti caamaanna iti fiesta ti Ilalasat (Pascua) idia Jerusalem, cas cadawyan (Leviticus 23:1-2, 4-8). Nupay casta, idi nalpasen ti Fiesta, bayat ti pannagna da Jose ken Maria nga agawid idia Nazaret, nadlawda nga awan ni Jesus iti bunggoyda.

Nagsarimadeng ni Jesus idia Jerusalem, nupay impagarupda a natalged ti pannakicaduana cadagiti cacabagyan ken caam-ammoda. Calpasan ti entero nga aldaw a pannagnada rinugyanda nga impasnech ti nangbiroc Kencuana.

Sirmataenyo man ti apagbiit iti agpadpada a panagtalec da Jose ken Maria iti sangapulo-ket dua ti tawenna nga Anacda. Mano cadatayo ti natalingenngen ti ricnana a baybay-anna ti anacna a casta iti tawenna nga agmaymaysa nga agdaliasat iti nawatiwat nga agawid, ipagarupna lattan a natalged ti icucuyog ti anacna cadagiti matalec a caamaan ken gagayyemna? Ngem impakita da Jose ken Maria ti dackel a panagtalecda iti ina-una nga anacda. Daytoy a napasamac ipakitana no casano ti panagbaliw ti panawen casta met ti talec ti dua a matalec a nagannac iti pannursuro ken panangsanayda.

Nagsubli dagiti nariribuc a nagannac idia Jerusalem, ***“Iti maicatlo nga aldaw, nasaracanda ni Jesus idia Templo. Makicatcatugaw cadagiti mamaestro a Judio. Agdengdengngeg ken agsalsaludsod cadacuada”*** (Lucas 2:46).

Bayat ti panagsinnalip dagiti saludsod ken sungbat ni Jesus ken dagiti mamaestro maipapan iti linteg ti Dios ***“nagsiddaaw amin a nacangngeg Kencuana gapu iti siribna ken cadagiti sungbatna”*** (versiculo 47), a cas met cada Jose ken Maria idi makitada dagiti agcacadayaw a mamaestro ken agtuturay iti pagilian a sipapasnech a mangdengdengngeg iti sangapulo ket dua ti tawenna nga anacda.

Nalabit ti ricna ni Maria naglaoc ti segga ken bang-ar: “Anacco, apay nga inaramidmo daytoy cadacami? Casta unay ti danagmi ken ni amam nga agbirbiroc Kenca.” Makitatayo iti daytoy ti naparang a panangipateg ti ama iti anacna.

Ania Ti Napasamac Ken Ni Jose?

Sinalaysay ni James Hastings no sapay nga awanen ti naibaga maipapan ken ni Jose calpasan dayta a Pascua idia Jerusalem: “***Ni Jose pulos a saanen a nagparang iti pannarita ti Ebanghelio calpasan daydi nga isasarungcar idia Jerusalem idi naragpaten ni Jesus ti maicasangapul ket dua a tawenna ket nagbalinen nga “Anac ti Linteg” (Lucas 2:41-51); ket idinto a ni Maria is-isu ti nagparang cadagiti pannarita ti panagserbi [ni Jesus] iti caadoan, mabalin a natayen ni Jose iti nagbaetan dagitoy.***”

Casla daytoy ti napaypayso a ladawan. Nupay ta dagiti Ebanghelio dida ibaga ti tawen ni Jose, nalabit laclacay ngem ni Maria. Mabalin a natay sacbay a rinugyan ni Jesus ti nangasaba.

Nupay ta dagiti Escritura nangtedda laeng cadatayo ti manmano a pagsiripan ken ni Jose, cunada nga isu naanus a tao ken naayat nga ama. Nalabit awan ti dadackel pay a pammadayaw a naited kencuana no di ni Jesus a mismo: Idi iccanna ti sangcataoan ti nasaysayaat a capanunotan maipapan iti ayat ken cababalin ti Dios, inaramatna ti sao nga “**Ama**” a pangyebcas iti naayat a pannakicaddua ti Namarsua cadatayo.

Ni Maria, Ina Ni Jesu Cristo

Nupay ta ad-adu ti naisalaysay maipapan ken ni Maria ngem ni Jose, saan nga adu dagiti Escritura a naisangrat para iti ina ni Jesus.

Ni Maria nagtaud iti tribo ni Juda ken caputotan ni David, ngarud adda iti naarian a linea ti caputotan. Cadagidi tiempo nga agangay 4 SNC (Sacbay Ni Cristo) agnanaed ni Maria idia Nazaret. Awan pay asawna idi, ket naitani ken ni Jose.

Iti rumbeng a tiempo ti plano ti Dios (Galatia 4:4), rinugyanna nga ipatungpal ti carina iti panawen: “*Iti daytoy a tiempo napan ni anghel Gabriel kencuana nga imetna ti mensahe ti Dios, ket indariragna iti panagbalinna nga ina ti nabayagen a pinadpadaanan a Mesias - a babaen ti pannacabalin ti Espiritu Santo iti agnanayon nga Anac ti Ama maipasngay kencuana (Lucas 1: 26-35; idilig iti Rom. 1:3)*” (Merrill J. Unger, *Unger’s Bible Dictionary*, 1972, p. 702).

Imbaga pay ti anghel ken ni Maria a tallo pay a bulan ni casinsinna nga Elisabet ipasngaynanton ti anacna a lalaki (Lucas 1:36), nga isu ni Juan Bautista, cas impatuldo ti Biblia.

Inkeddeng ni Maria a sarungcaranna ti casinsinna. Idi sumrec ni Maria iti uneg ti balay, pinanecnecan ni Elisabet ti impaltiing ti Dios a ni Maria ipasngaynanto ti Mesias: “***Sica ti cagasatan cadagiti amin a babbai!***” ***impuccawna. “Nagatat ti ubing nga ipasngaymonto. Anian a pannacapadayawco, ta umaynac sarungcaran ti ina ti Apoc! Ta apaman a nangngegco ti cablaawmo, naggaraw ti ubing iti tianco gapu iti ragsacna. Wen, nagatatca ta mamatica a matungpalto ti insao kenca ti Apo***” (Lucas 1:42-45).

Nakipagyan ni Maria ken Elisabet iti tallo a bulan sa nagawid idia balayda (versiculo 56). Calpasan daytoy, naduptalan ni Jose a masicog ni Maria, ket idi naipatalged kencuana a ti sicogna nagtaud iti Espiritu Santo (Mateo 1:18-25), innalana ni Maria cas asawana. Ti tiempo iti panagpalista maipanggep iti buis asidegen ti idadatengna calpasan dayta.

Ti Betlehem, Pannacayanac Ken Bendision

Nakicuyog ni Maria ken ni Jose a napan idia Betlehem nga agpalista maipanggep iti panagbuis. Isu daytoy a tiempo ti panna-cayanac ni Jesus ket naipaidda iti culluong (Lucas 2:1-7). Cas imbaga ti Escritura, nakugit ni Jesus iti maicawalo nga aldaw (Lucas 2:21; Gen. 17:12).

Napudno da Jose ken Maria iti Dios ken ti Saona. Iti maicapat-a-pulo nga aldaw calpasan ti pannacayanac ni Jesus, imparang ni Maria ti bagina a cadduana ni Jesus maipanggep ti pannacadalus iti templo (Lucas 2:22-24). *“Ti kinapanglaw da Jose ken Maria naipasimudaag gapu ti pannacaibaga ti indatonda: agca-asmang a calapati wenno dua a pagaw”* (Unger, p. 702; idilig iti Levitico 12:8).

Bayat daydi isasarungcar da Jose ken Maria iti templo idia Jerusalem, nasabat ni Maria da Simeon ken profeta Ana. Nagyaman ni Simeon iti Dios gapu iti carina a *“dinto matay agingga iti makitana ti Cristo”* (Lucas 2:26). Inubba ni Simeon ti maladaga, nagyaman iti Dios ket indirina iti padto a babaen ken ni Cristo, ti pannacaisalacan maited met cadagiti gentiles ken dayag iti Israel a tattao ti Dios (versiculo 32).

Ni baketen a profeta Ana (nalabit nasuroken a sangagasut ti tawenna) *“nagyaman met iti Dios sa nagsao maipapan iti ubing cadagiti amin nga agur-uray iti panangsubbot ti Dios iti Jerusalem”* (versiculo 38).

Ti Plano Ni Herodes A Mamapatay

Nagsubli da Jose ken Maria idia Betlehem, a nangballaagan ti anghel cadacuada a panggep ni Herodes a papapatay ni Jesus. Dagiti “masirib a tattao” a naggapu iti Daya nakitada ti bituen a pagilasinan iti pannacayanac ni Jesus ket immayda nagrucbab Kencuana.

Idi nangngeg ni Herodes dagitoy a bambanag, isu ken casta met dagiti tattao ti Jerusalem nariribucda.

Inummong ni Herodes amin dagiti pangrunaen a papadi ken escriba tapno ipatulodda ti pannacayanac ni Jesus. Imbagda kencuana a ni Jesus maiyanac idia Betlehem. Iti uneg ti siledna, sinaludsod ni Herodes cadagiti masirib a tattao no caano ti pinagparang ti bituen. Calpasanna, inallilawna a binilin dagiti masirib a tattao a birukenda ti caiyanac a Mesias *“tapno innac met agdaydayaw Kencuana”* (Mateo 2:8). Ngem babaen ti nadosan a pammallaag a natagtagainepda saanda a nagsublin ken ni Herodes. No di ket, nagawiddan idia naggapuanda a daga ket nagnada iti sabali a dalan (versiculo 12).

Iti dayta met laeng a tiempo nagparang ti anghel ken ni Jose iti tagtagainep. *“Bumangonca,”* kinunana. *“Inca ipacni dagiti agina idia Egipto. Agyancayo sadiay aginggat ibagac a pumanawcayo. Ta sapulento ni Herodes ti ubing tapno papapatayna”* (versiculo 13). *“Tinungpal ni Jose ti Dios ket impanna ni Maria ken ni Jesus idia Egipto inggana iti ipapatay ni Herodes tapno matungpal ti Escritura a nalcuna: ‘Inayabac ti Anacco a rummuar idia Egipto’”* (versiculo 15; idilig iti Oseas 11:1).

Idi naammoan ni Herodes a saanen nga agsubli kencuana dagiti masirib a tattao, nagtignay iti nacaal-alingget a panangbalesna iti mangbusor ti pannacabalinna. Pinapapatay ni Herodes dagiti ubbing iti uneg ti Betlehem ken cabangibangna, dagiti agtawen ti dua ken nababbaba (versiculo 16). Ni profeta Jeremias, idi nagsurat ginasut pay la a tawen sacbayna, impadtona daytoy a didigra: *“Idia Rama, nangngeg ti arimbangaw, nasaem a sangsangit ken dungdung-*

aw; dungdung-awan ni Raquel dagiti annacna, agsangsangit ket dina cayat ti maliwliwa, ta natayda amin a padapada” (Mateo 2:18; Jeremias 31:15).

Calpasan ti pannacatay ni Herodes nagparang ti anghel ken ni Jose iti tagtagainep idi addada pay laeng idia y Egipto: *“Bumangonca,”* kinuna ti anghel. *“Yawidmon dagiti agina iti daga ti Israel. Natayen dagiti nagpanggep a mangpapatay iti ubing”* (Mateo 2:20).

Idi nagsubli da Jose ken Maria, a cadduada ni Jesus, pinacdaaran manen ti Dios ni Jose babaen ti tagtagainep a saan a mapan idia y Betlehem ken dagiti cabangibangna a lugar, no di ket umalis idia y deppaar ti Galilea (versiculo 22). *“Nagtaeng iti ili a Nazaret. Iti casta, natungpal ti kinuna dagiti profeta, ‘Maawaganto iti Nazareno’”* (versiculo 23).

Ginupgop ni Lucas ti panagubing ni Jesus: *“Dimmackel ken pimmigsa ti ubing. Napnoan iti sirib ket adda Kencuana ti parabur ti Dios”* (Lucas 2:40). Intultuloy da Jose ken Maria nga impakita ti napacumbaba, napudno a yaasidegda iti Dios.

Calpasan ti pannacaibagana idi tiempo ti Fiesta ti Ilalasat (Pascua) idia y Jerusalem idi sangapul ket dua ti tawen ni Jesus, saanen a naibagbaga cadagiti Ebanghelio maipapan ken ni Jose. Ni Maria naipalawag iti namimpat a daras.

Ladawan Ti Manamati Nga Ina

Iti umuna cadagiti sumarsaruno a pannacaibaga maipapan ken ni Maria, adda idi iti asideg nga ili ti Cana idia y Galilea, a naca-awisan met da Jesus ken dagiti adalanna iti maysa a padaya ti panagcallaysa. Idi naibusan iti arac dagiti agpasken, imbaga ni Maria ti nacababain a paricut ken ni Jesus (Juan 2:3).

Simmungbat ni Jesus a daytoy a banag saanna a pacasicuran. Nupay casta, nagtignay ni Jesus iti daytoy naipasalgid a kiddaw ni inana. Binilin ni Maria dagiti babaonen a tungpalenda ti aniaman nga ibaga ni Jesus cadacuada. Cas sungbatna, pinagbalinna iti agarup sangagasut ket limapul a galon a danum iti nacalamlammuyot nga arac. Nasursuro ni Maria ti panagtalged ken panaganus iti daytoy a milagro.

Ti maicadua a nacaibagaan maipapan ken ni Maria, isu idi cadduana da Jesus ken dagiti cacabagisna a lallaki idia y Capernaum iti maysa a taripnong dagiti tattao (versiculo 12). Idi madama nga agsasao ni Jesus iti dackel nga ummong dagiti tattao, idi adda nangibaga a cayat da inana ken cacabagisna ti makisao Kencuana.

Simmungbat ni Jesus iti naindaclan a kinapudno nga espiritual: *“‘Siasino cadi ti inac? Siasino cadi dagiti cacabsatco?’ Ket intudo ni Jesus dagiti adalanna sana kinuna, ‘Kitaenyo! Adtoy ti inac ken dagiti cacabsatco! Ti siasinoman nga agaramid iti pagayatan ni Amac sadi langit, isu ti cabsatco ken ti inac’”* (Mateo 12:48-50). Ti panangaramidtayo iti pagayatan ti Dios pagbalinnatayo a paset ti familia ti Dios ken cacabsat ni Jesu Cristo.

Nairanrana nga ipakita daytoy a palawag nga adda nainayon a dadduma nga annac ni Maria calpasan ti pannacayanac ni Jesus. Innaganan ti Marcos 6:3 dagiti uppat a cabagisna - da Santiago, Jose, Judas ken Simon - ken adda pay cacabagisna a babbai a saan a naibaga no manoda. Nalawag a dimmackel ni Jesus iti caamaan nga adda innem nga agcacabsat, ti natural nga annac da Jose ken Maria. Dua cadacuada, da Santiago ken Judas (Juda), ti nangaclon a ti inauna a cabagisda pudno nga isu ti Mesias ket saggaysada a nangisurat iti libro a nainagan cadacuada.

Ti maicatlo a nacaipalawagan ni Maria idi agtactacder da ken ni Juan iti sacaanan ni Jesus a nailansa iti crus. Nupay ta napalalo unay ti ut-ut ken rigat a sagsagabaen ni Jesus, napanunotna pay laeng ti pagimbagan ni inana: ***“Nakita ni Jesus nga agtactacder sadiay ni inana ken ti adalan a dinungdungngona. Kinuna ni Jesus ken ni inana, ‘Babai, adtoy ti anacmo.’ Calpasanna, kinunana met iti adalan, ‘Adtoy ti inam.’ Iti dayta nga oras, ti adalan inyawidna ni Maria tapno agtaeng iti balayna”*** (Juan 19:26-27). Ti inauna nga anac ni Maria saanna a pulos binarengbareng ti pagrebbenganna, cas ipakita daytoy macatignay-ricna a pagwadan.

Camaudianna, calpasan ti pannacatay, panagungar ken yuuli ni Cristo sadi langit, makitatayo ni Maria, a cadduana dagiti dadduma a napudno a pasurot (ni Cristo) nga agcarcararag. ***“Masansan a sangsangcamaysada amin nga agcarcararag agraman ti sumagmamano a babbai ken ni Maria nga ina ni Jesus ken dagiti lallaki a cacabsatna”*** (Aramid 1:14).

Naam-ammotayo ni Maria idi imbaga ti maysa nga anghel kencuana a babaen ti milagro agsicog ken ipasngayna iti naicari a Mesias. Iti caudian a panangibaga ti Biblia kencuana, nabati ni Maria cadagiti laglagiptayo iti napudno a cararagtayo iti Dios, iti panagur-uraytayo ti panagsubli ti Anacna.

Nupay ta intalec ti Dios cada Jose ken Maria dagiti pagannongan ken bendision a nangiwanwan iti panagubing ti mismo nga Anacna, ti panagcabagyan ti familia saan a nagsardeng ditoy. Inraman ni Jesu cristo dagiti dadduma - dacayo ken siac - iti espirtual a familiana cas cacabsatna (Mateo 12:48-50; idilig iti Hebreo 2:11). Babaen Kencuana adu pay ti mairaman iti cari ti Dios: ***“Siacto ti Amayo, ket dacayto ti annacco, cuna ti Mannacabalin-amin nga Apo”*** (2 Corinto 6:18).

Impatarus ni: Pedro A. Fabroa (from “Profiles of Faith: Joseph & Mary—a Faithful Couple”, by Jerold Aust, The Good News, Sept/Oct 1999)